

3. Тоффлер Э., Худoley П. На волне перемен // В мире науки. — 2008. — № 2. — С. 12.

4. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. — М.: Academia, 1999. — 956 с.

5. Каленюк І. С., Корсак К. В. Рух Європи до суспільства знань, Болонський процес і Україна // Вища освіта України. — 2004. — № 3. — С. 22—28.

6. Цикін В. О. Глобалізація: ноосферний підхід: Монографія. — Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. — 284 с.

7. Education at a Glance: OECD Indicators — 2007 Edition [Електронний ресурс]. — Paris : OECD Publications, 2007. — Режим допуску: 0. org./document.

Стаття надійшла до редакції 06.10.2008

УДК 330.322.01.658.152

О. А. Матвійчук, аспірантка,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

У запропонованій статті уточнено поняття «іноземні інвестиції» та наведено їх класифікацію. Проаналізовано вплив іноземних інвестицій на інноваційний розвиток підприємств та їх значення для економіки вцілому.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: іноземні інвестиції, державні інвестиції, приватні інвестиції, прямі інвестиції, портфельні інвестиції.

Згідно із Законом України «Про режим іноземного інвестування «під іноземними інвестиціями розуміють усі цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту».

На думку автора, головною метою іноземних інвестицій є все ж таки отримання прибутку, але не досягнення соціального ефекту.

Іноземні інвестори мають право здійснювати інвестиції в наступних формах:

участь іноземних інвесторів у підприємствах України;
створення підприємств, які повністю належать іноземним інвесторам;

придбання діючих підприємств;
придбання рухомого та нерухомого майна (земельні ділянки, будинки, обладнання, транспорт і т. д.).

Говорячи про іноземні інвестиції, необхідно, перш за все, розмежовувати державні та приватні інвестиції за суб'єктами отримання.

Державні інвестиції — це позики, кредити, які одна держава або група держав надає іншій державі. У цьому випадку йдеться про відносини між державами, що регулюються міжнародними договорами і до яких застосовуються норми міжнародного права. Під приватними розуміють інвестиції, які надають приватні фірми, компанії чи громадяни однієї країни відповідним суб'єктам іншої країни. Інвестиційні відносини настільки складні та багатогранні, що нерідко відносини між державами тісно пов'язані з відносинами між приватними інвесторами. Такий зв'язок найбільше проявляється, коли інвестор передає свої права та вимоги державі.

Залежно від ступеня контролю над зарубіжними компаніями інвестиції поділяються на прямі та портфельні.

Прямі інвестиції — основна форма експорту приватного капіталу, що забезпечує встановлення ефективного контролю і надає право безпосереднього розпорядження закордонною компанією. За визначенням МФВ, прямі іноземні інвестиції існують у тому випадку, коли іноземний власник володіє не менш ніж 25 % статутного капіталу акціонерного товариства

Портфельні інвестиції — капітальні вкладення, частка яких у капіталі нижче межі, визначеної для прямих інвестицій. Портфельні інвестиції не забезпечують контролю за закордонними компаніями, обмежуючи прерогативи інвестора отриманням частки прибутку (дивідендів).

Проблема інвестиційного забезпечення є актуальною для багатьох країн, у тому числі й для України. Вирішення цієї проблеми, як показала практика, в умовах дефіциту власних фінансових ресурсів неможливе без широкого залучення іноземних інвестицій.

На сучасному етапі трансформації економіки України перехід на інноваційний шлях розвитку стає нагальною необхідністю. Виходячи з проголошеної Україною орієнтації на інтеграцію до світової економіки, особливої актуальності набуває питання про залучення іноземних інвестицій у підприємства України, що займаються інноваційною діяльністю. Досвід країн з розвиненою економікою свідчить про те, що відмова від активного інвестування інноваційної сфери виробництва ставить під загрозу саме існування підприємства в конкурентному ринковому середовищі.

Інноваційна діяльність підприємства — потужний важіль розвитку економіки країни. Вона є багатовимірною та багатоаспектною. Для української економіки роль іноземних інвестицій є важливою для структурної перебудови та оновлення виробництва.

У 2007 році в економіку України іноземними інвесторами було вкладено 8710,6 млн дол. США прямих інвестицій, у т.ч. з країн СНД — 632,9 млн дол. (7,3 % до загального обсягу), з інших країн світу — 8077,7 млн дол. (92,7 %).

Значний приріст іноземного капіталу у 2007 році спостерігався на підприємствах, що здійснюють фінансову діяльність, — на 2277,8 млн дол., операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям — на 782,0 млн дол., будівництво — на 779,4 млн дол., а також на підприємствах промисловості — на 2026,9 млн дол., у т.ч. добувної — на 627,9 млн дол. та переробної — на 1393,5 млн дол. Серед галузей переробної промисловості найбільше зросли обсяги прямих іноземних інвестицій у виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (на 370,6 млн дол.), харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (на 292,0 млн дол.), металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів (на 245,1 млн дол.), хімічну та нафтохімічну промисловість (на 181,9 млн дол.). На підприємствах торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів, предметів особистого вжитку капітал зріс на 430,7 млн дол., транспорту та зв'язку — на 296,6 млн дол., сільського господарства, мисливства, лісового господарства — на 152,8 млн дол.

Розвиток і посилення ефективності господарювання виробничих підприємств України значною мірою залежать від загальнодержавного інвестиційного потенціалу, який формується за рахунок різних фінансових джерел, у тому числі іноземних інвестицій. Іноземні інвестиції використовуються для фінансової підтримки вітчизняних товаровиробників та інших суб'єктів господарювання, запровадження нових технологій, нарощування експортного потенціалу, структурної перебудови економіки. Іноземне інвестування може здійснюватися в різних формах залежно від типу інвестора, його мети та ступеня ризику, на який він готовий.

Іноземний капітал може внести в країну досягнення науково-технічного прогресу та передовий досвід управління. Крім того, залучення іноземного капіталу в матеріальне виробництво набагато вигідніше за отримання кредитів для закупок необхідних товарів, які можуть помножити загальний державний борг. Приток зарубіжних капіталовкладень життєво важливий для досягнення середньострокових цілей, таких як вихід із сучасного кризового

стану, початковий підйом економіки. При цьому, звичайно, українські громадянські інтереси не співпадають з інтересами іноземних інвесторів, отже, важливо залучити капітали так, щоб не лишити їх власників власних мотивацій, одночасно направляючи дії останніх на благо суспільних цілей. Ця задача має рішення, що підтверджується світовим досвідом (наприклад, утворення нових індустріальних країн), але для знаходження яких-небудь визначальних дій по її здійсненню потрібно в першу чергу вивчити конкретний стан у сфері залучення іноземних інвестицій у справжніх українських умовах, розглянути економічну й законодавчу бази, які забезпечують інвестиційний клімат у країні.

Україна має багато чинників, які приваблюють іноземних інвесторів. Це, насамперед: наявність багатьох природних ресурсів, низька ціна робочої сили, вигідне географічне положення, сприятливі кліматичні умови, родючі землі тощо.

В Україні сировинні та паливно-енергетичні галузі промисловості концентрують майже половину обсягу інвестицій в основний капітал, інша половина припадає на обробні галузі.

Іноземні інвестиції для економіки країни мають велике значення, оскільки вони є джерелом капіталовкладень, причому у формі сучасних засобів виробництва, залучають вітчизняних підприємців до передового господарського досвіду, сприяють поширенню інновацій, збільшення продуктивності праці та підвищенню добробуту населення.

Для активізації притоку іноземних інвестицій в Україну важливим є здійснення таких заходів:

- створення сприятливого інноваційного клімату;
- створення стабільного законодавства;
- сприяння залучення прямого іноземного капіталу в сферу матеріального виробництва;
- створення сприятливих умов для розвитку спільних підприємств;
- створення спільних підприємств за схемою, яка передбачає з самого початку володіння контрольним пакетом акцій підприємства українською стороною, згодом, через 5—7 років, українськими мають бути 75 % акцій, і ще через 10—12 років спільне підприємство повністю стає українським;
- розробка та прийняття законодавчої бази щодо страхування ризиків спільних підприємств.

Світова практика переконує, що без широкого залучення іноземного капіталу неможливо провести структурну перебудову економіки, скоротити технічну та технологічну відсталість на-

родного господарства, забезпечити конкурентноздатність вітчизняної продукції на світовому ринку.

Отже, перехід на інноваційну модель розвитку означає насамперед пошук фінансових джерел для активізації інноваційної діяльності, і, перш за все, іноземних інвестицій. Для цього необхідно прийняти відповідні нормативно-правові акти, встановити пільги і створити умови для залучення іноземного капіталу, розвитку венчурного підприємництва, створити інформаційно-аналітичний центр управління інвестиційними та комерційними ризиками. Таким чином, залучення іноземних інвестицій є дуже важливим і актуальним як для інноваційного розвитку підприємств, так і для країни загалом.

Література

1. *Абрамович І. В.* Напрями активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України // *Економіка та держава*. — 2006. — № 9. — С. 25—27.
2. *Бутенко О. А.* Основні напрямки та пріоритети інноваційної діяльності в Україні // *Держава та регіони*. — 2006. — № 3. — С. 28—32.
3. *Кульнєва Г. М., Алейнікова О. В.* Сучасний стан та необхідні напрямки розвитку ринку інновацій в Україні // *Держава та регіони*. — 2006. — № 5. — С. 159—163.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики. www.ukrstat.gov.ua
5. Перешкоди для іноземних інвестицій в Україні. Погляд нерезидентів // *Страхова справа*. — 2006. — № 3. — С. 48—53.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2008

УДК 339.

А. О. Толочко,
асистент кафедри міжнародного менеджменту,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ДИНАМІКА ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Досліджено тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг. У роботі проаналізовано структуру та динаміку розвитку туристичного ринку за його регіональними складовими та в розрізі окремих країн. Розглянуто розподіл туристичних потоків, доходів та витрат на міжнародний туризм.